

TOVERI

Lännen suomalaisen työväenliikennäkannattaja, ilmestyy Astoriassa, Oregon, joka päivä paitsi sunnuntaina.

TOIMITUSKUNTA:
W. N. REIVO LAURI MOKLANEN
ADOLPH SALMI A. B. MÄKELÄ
SULO SYVANEN

TOVERI

The organ of the Finnish workers in the Western states. The only Finnish daily in the West. Published daily, except Sunday, at Astoria, Ore., by the Western Workers' Publishing Society.

Ilmestysmaksu 40¢ palstatuunalla. Kuukausimaksu \$1.50 kerta ja muistovaroitus \$2.00 kerta. Kuluun, syntyne ja avoimien tilinmaksu 50¢ kerta, haluaintieto ja nimenmuutosmaksu 25¢ kerta, naimismaksu \$1.50 kerta, avoimien tilinmaksu \$1.00 kerta. Seisovat ilmoitukset sopimukseen mukaan. Satunnaisia ilmoituksia tulee rahaa seurata mukana. Englanninkielisiä suomenkielisiin vaihtaa.

Entered as second-class mail matter July 18, 1912, at the postoffice at Astoria, Oregon, under the Act of March 3, 1879.

TILAUSHINNAT

Yhdysvalloissa ja Suomessa:
Yksi vuosikerta... \$4.00
3 kuukautta... \$1.25
Suomen ja muualle ulkomaille:
Yksi vuosikerta... \$6.50
3 kuukautta... \$2.00

SUBSCRIPTION RATES:

In the United States and Canada:
One year... \$4.00
Six months... \$2.25
Three months... \$1.25
One month... .50

Huoneisto sijaitsee 10-nännen ja Duane katu-
jen kulmassa. Puhelin: Kunttori 365,
toimitus 832.

Advertising rates in effect July 1, 1912, 40
cents per inch. Special discount is allowed
for larger and continuous advertising.

TOVERI, BOX 99, ASTORIA, ORE.

AUG. NIKULA, Manager.

Se olisi heidän velvollisuutensa

Pari päivää sitte kerrottiin uutisena, että Seattlen Ammattiliittojen Keskushallinto, (Central Labor Council) on ryhtynyt toimenpiteisiin kahdeksan tunnin työpäivätaistelun ulottamiseksi kuletuksilukkeen työläisten keskuuteen, kehittämällä rautatietyöläisiä kieltäytymään kulettamasta kymmenen tunnin puutavaraa.

Tähän mennessä ei ole vielä tietoa, minkä vaikutuksen vetoamus teki rautatieläisissä, mutta kaikissa tapauksissa olisi heidän velvollisuutensa astua nyt luok-

katoveriansa avuksi ja koettaa saada kahdeksan tunnin työpäivä käytäntöön koko puutavara-teollisuusalalla. Heidän vaatimuksellaan olisi tässä tapauksessa melkein samanlainen vaikutus, kuin sillä oli noin vuosi sitten, jolloin he saivat itselleen kahdeksan tunnin työpäivän lakkokautun pakottamana.

Saattaa kyllä käydä tässä samalla tavalla kuin huonokkariakin kanssa, että joku joukkojen yläpuolella toimiva korporatoinen etuja ajava gomperisti estää koko hyvän ja tehokkaan yrityksen. Sellaiset ovat surullisia ilmiöitä, mutta aivan luonnollisia sen opetuksen mukaan joka ammattiliikkeessä valitsee. Jokainen jää silloin taistelemaan yksinään — ja häviävät yksinään.

Kahdeksan tunnin työpäivän saavuttaminen la in la d innan avulla olisi verrattain helppo tehtävä, jos vain kaikki ammattilaiset saataisi yhteisesti sitä vaatimaan. Sellaisesta toiminnasta olisi seurauksena ei ainoastaan työpäivän lyheneminen, mutta verraton luokkasolidarisuus; opittaisi pian huomaamaan, millaisissa tilanteissa on asetettava työläisten edut kaikkien tehtyjen sopimusten eteen, vaikkapa joku vanhoillisuuden tukipylväs saisi hiukan vatsanvääntäitään.

Voitonhimo estää teollisuuden kehityksenkin

Tyyneenmeren rannikkovaltioiden puutavarakapitalistien saaliinhimo, jolle tuskin löytää missään vertoja, on saanut täällä sellaisen rajattoman vallan, että sille pienempienkin sulkujen asettaminen kohtaa mitä ankarinta vastarintaa. Ne eivät ole

tottuneet kohtelemaan työväestöään ollenkaan paremmin kuin karjaakaan, eikä kaikin paikoin ja kaikissa suhteissa silläkään huomaavaisuudella, ja siksi heistä tuntuu kuin kauhistuttavalta että työväestökin vaatii oikensija vaikuttaa työvoimansa myyntisuhteisiin, siis yleensä elinsuhteisiinsa.

Kun nykyinen lakko puhkesi, odotettiin paikoin — eikä suinkaan syyttä — että hallitus tulisi väliin ja pakottaisi ainakin kahdeksan tunnin työpäivän voimaan, vaikkapa ei tunnustaisikaan työläisille järjestymisoikeutta. Mutta sittemmin on tullut huomauttaa, että sellaista toivoo ei olisi kannattanut elähtyä; hallitus edusti vain omaa luokkaansa toista luokkaa vastaan ja asettui siis tinkimättä työväestöä vastaan.

Puutavarakapitalistit eivät ole kuitenkaan selviytyneet taistelusta vaurioitua, eivätkä aivan vähillä vanhoillakaan. Ne ovat menettäneet liikettä, menettäneet mahdollisuuden riistää voittoa, kun eivät voineet pitää teollisuutta jatkuvasti käynnissä. Nyt tiedotetaan, että hallitus on ollut pakotettu antamaan tilauksiaan muualle, kun ei täältä tulleetkaan puutavaraa. Tähän rakennettavaksi suunniteltu rakennuksen kymmenen miljoonan dollarin arvoinen laivatelkka tullaan niinkään rakennuttamaan jonnekin itäraunnille, ja sen 125 puulavaa ovat annetut rakennettavaksi itäraunnila venäläisille, kun täällä vallitsi niin paljon työselkkänsä.

Vaikkapa tällaisesta kapitalistit menettävätkin lihavia saaliita, niin alistuvat ne ennen siihen kuin antoivat perään työläisilleen. Niiden liiketappiot ovat suuret, mutta ne tietävät että työväestökin kärsi tappion vielä tällä kerralla, ja ne laskevat voivansa kiskoa tappionsa takaisin vielä korkojen kanssa ennen kuin työväestö on valmis seuraavaan hyökkäykseen.

Kapitalisti on ehten valmis kärsimään liiketappiokin, kuin suostumaan työläistensä vaatimuksiin, koska se pitää aina työväestöä vaarallisimpana vihollisenaan.

Tällä tavalla estävät kapitalistit teollisuuden kehitystä ja luonnonrikkauksien käyttämistä ihmiskunnan tarpeisiin. He saattavat kyllä puhua teollisuuden elvyttämisestä, liikenteen kehittämisestä ja yleensä maan aukaemisesta viljelyksille, mutta he tarkoittavat sitä, että se saa tapahtua vain heidän määräämälään ehdoina. Milloin se ei voi tapahtua siten että he yksinomaan niittävät siitä hyödyn, jättävät he sen mieluummin tekemättä, kuin antavat sen tapahtua.

Lännen luonnonrikkauksien kehittämisestä on puhuttu paljon ja kongressikin on koettanut helpottaa sitä kaikenlaisilla avustuksilla niin paljon kuin suinkin mahdollista, mutta tämäkin esimerkki osoittaa, että kaikki on tapahtunut tarkoituksella avustaa porvaristoa. Milloin työväestö astuu esiin vaatimuksiinsa, silloin on kongressikin toimetonta, tai mikäli se toimii, toimii se työläisten vaatimusten kukistamiseksi.

Kunnallissosialismin ajautuessa

Tämän maan kunnallisesti omistettujen laitosten hoitamisen tapuuta yleisesti mitä häikäilemättömmään riistoperiaatteen mukaan. Laitoksia joista useassa tapauksessa olisi tuntavaa hyötyä paikkakunnan asujamistolle, hoidetaan kokonaan yksityisten liikkeenharrastajien etuja silmälläpitäen, vieläpä paikoin suoraan niiden kautta, joiden omien laitosten kilpailijoina kunnallislaitokset ovat.

Tämä ruokotun kunnallisesti omistettujen laitosten hoito ja se että niiden merkitystä on ajotain liioiteltakin reformistiemme taholta, on synnyttänyt äärimmäisen vasemmiston leirissä

kunnallissosialistista kokonaa vastustavan suunnan, joka selittää että palkkatyöväestöllä ei ole mitään hyötyä kunnallisesti omistetuista laitoksista.

Asia ei olekaan vällän niin yksinkertainen kuin se näyttää. Kunnallissosialismi — paremmin paikallaan olisi kutsua sitä kunnalliskapitalismiksi, koska se sitä kuitenkin on — ei ole työväestön päämäärä, eikä sellaisenaan vapautta työväestöä yksityiskapitalismin riistosta, mutta ase se on taistelussa yksityiskapitalismin mahtivaltaa vastaan, sitäkin voidaan käyttää teollisuuden sosialistisen yhteisöiminnälle perustuvan yhteiskunnan rakentamisessa, samoin kuin valtiokapitalisminäkin. Ja kaikissa tapauksissa on se edessämme, sillä yhtä varmaan kuin valtiokapitalismi valtaa alaa ja kannattajia, edistyy myöskin kunnallinen omistusoikeus, jota ei edellisestä oikeastaan voidakaan erikoin eristää.

Kysymykseksi jää siis etupäässä se, missä määrässä osaa työväestö käyttää näitä taloudellisen kehityksen viimeisimpiä suuntia hyväkseen; suhtautua niihin tavalla josta sille itselleen on enemmän hyötyä kuin sen vastustajille, jotka koettavat luonnollisesti kaikkien tilanteiden vallitessa mahdollisimman paljon hyödyttää itseään yleisten etujen kustannuksella.

Kuten sanottu; voidaan nykyisin saatavissa olevista esimerkeistä saada sekä puolustavia että vastustavia todistuksia kunnalliselle omistusoikeudelle. Meillä täällä Astoriassa on muuan kunnallinen laitos, johon on uhrattu toista miljoonaa dollaria, mutta josta ei ole ollut yleisöllä sentinkään hyötyä; koko laitoksen tulotkin ovat olleet vain tuossa kahden ja kolmen tuhannen dollarin vaiheilla, mikäli viimeksi julaistusta numeroista voi päätää.

Sellainen kunnallinen omistus ei ole kannattamien arvoista. Täytyy ensimmäin olla selvänä päämäärä, jonka takia kunnallissosialismia pyritään.

1. Vainnolla on kotona samat oikeudet kuin miehelläkin.
2. Avioliitot, joita vanhemmat ilman tyttärensä suostumusta ovat julkistettavat mitättömiksi. Avioliittolain myötäjäisiä koskevat säädökset, jotka pilaavat tämän yhteiskunnallisessa suhteessa hyvin tärkeän lain, ja ovat alentaneet naisen yleisyyttä, ovat viipymättä uudistettavat.
3. Alle 16 vuoden ikäisten tyttöjen meneminen avioliittoon on kielletty. Kampusenkin avioliittoon aikovan on ennen avioliiton vahvistamista esitettävä todistus hyvästä terveydentilasta.
4. Vainnolla ja miehellä on oleva yhtäläinen oikeus avioeroon saamiseen.
5. Monivaimoisuus on tykkäänään poistettava.
6. Eronneella vainnolla on oikeus pitää luonsa ja kasvattaa alaikäiset lapsensa.
7. Koulupakko on pantava voimaan niin mies- kuin naispuolisille.
8. Yleisiä lastentarhoja ja tyttökouluja on heti perustettava.
9. Synnytyslaitoksia ja julkisen terveyslautakunta on perustettava.

ASEVELVOLLISUUSPAKON TASA-POLISUUTTA.

Rauhan-enkeli Henry Ford, joka on tarjonnut kaikki tehtaansa — tietyistä "kohtauksista" korvausta vastaan — hallituksen käytettäväksi sotatarpeiden valmistamisessa ja kaikella muullakin mahdollisella tavalla on julistunut nyt Yhdysvaltain sotaan ruvetta olevansa vähintään yhtä kiltvas sodan kannattaja kuin hän sitä ennen oli rauhan intoilija; tämä kymmenkantojen työväen kateilija, joka viime aikoina on tavannut kutsuntakäisten työläisten maksukoteloihin pistää pahaenteisen lipun: "Maanne teitä tarvitsee, minä en tarvitse tällä kertaa", — tämä miljoonista rakettu isämaan pylvas on ennakoita harkitulla ovelalla keinolla omistunon pelastamaan oman poikansa joutumasta sotapalvelukseen.

Tuo poika Edzel Ford, "komea kuin norji jumala" ja tunnettu vaivastalouksien joutunutta kutsuntalautakunnan eteen niinkuin kaikki muutkin; eihän asevelvollisuus säädä ketään, rikasta enempää kuin köyhääkään, nim. teorissa. Mutta käytännössä tulee kerta toistensa perään todennetuksi, että tämä ei ole yleinen asevelvollisuus, niinkuin sitä huolimattomasti puhuttaessa nimetään, vaan että se kaikissa virallisissa asiakirjoissa on valikoitava (selective) asevelvollisuus. Nouri herra veti housujensa takataskusta paperin, jonka huolettomasti heitti kutsuntalautakunnan pöydälle. Se oli Ford-yrityksen lakimiesten kaikkialla taidolla laatima vapautusanomus sen nojalla, että tämä

tää palveluksen parantamiseen. Yksityiset tyhtiöt sitävastoin pitävät silmällä mahdollisimman suuria voittoja mahdollisimman vähillä kustannuksilla, joten ne eivät mitenkään voi järjestää palvelusta yleisön tarpeen mukaan.

Viimeisen kuuden vuoden ajalla, jonka kunnallinen omistus on ollut voimassa, lasketaan säästetty Clevelandin asukkaille raitiotiekykydeissä noin neljä miljoonaa dollaria vuodessa. Ja vaikka ei se olekaan tullut kuin osittain työväestön hyväksi, on se kuitenkin kaikki pois yksityiseltä yhtiöltä, ja osottaa ennen kaikkea, miten halvoilla kustannuksilla voidaan hankkia kunnollinen palvelus, kun vain järjestetään asiat yhteistä hyvää silmällä pitäen.

Näistä kunnallishallintojen hallussa olevista laitoksista ei voi yleisesti sanoakaan, että niitä hoidetaan yleistä hyvää silmällä pitäen; joitakin mahdollisesti

vähän sinnepäin, kuten esim. Clevelandissa, San Franciscoossa, Toronton valolaitosta, jne., joista on ollut hyviä tuloksia, mutta jos koko yleisten laitosten sarja olisi kunnallishallitusten huostassa, niin niitä voitaisi hoitaa monta vertaa paremminkin, ja nykyisinkin voitaisi epäilemättä hoitaa nekin mitä kunnallishallitukset omistavat, paljon paremmin kuin mitä todellisuudessa on laita.

Pääoman mahtivaltaa voidaan jättyä kunnallisen omistusoikeuden avulla, samoin kuin sen mahtivaltaa voidaan hallita osuustoiminnan avulla tavaran välityksessä. Ei siis ole ollenkaan paikkallaan selittää, että kunnallissosialistien on jotain seläistä, josta kumouksellisen työväestön ei kannata mitään väitellä. Täytyy vain osata käyttää sitä, kuten yleensä kaikkia aseita, muuten se saattaa tuottaa vällän päinvastaisia tuloksia kuin on odotettu.

MAILMANKATSOMUKSIA

MUHAMETLILAINAISETKIN VAATIVAT VAPAUTTA JA UUDISTUKSIA

Kairoissa, Egyptissä, ilmestyy muhamettiläislihti julkaise laajempaan seloukseen Venäjällä asuvan muhamettiläisten naisten Kasanissa pitämistä yleisistä kokouksista. Siinä olivat edustettuna kaikki Venäjän muhamettiläisnaiset. Edustajia oli Turkestanista, Kaukasiasta, Krimin niemeltä ja Siperiasta.

Venäjällä asuu kaikkiaan noin 20 miljoonaa muhamettilaista. Sentähden seurataankin muhamettiläisessä maailmassa suurella mielenkiinnolla, mihinkä toimenpiteisiin erikoisesti naiset, nuo kuokkiliikollijat orjattaret, Venäjällä aikovat ryhtyä vapautuksensa hoidonvalinnasta asemastaan.

Useampia päiviä kestäneiden keskustelujen jälkeen he esittivät vaatimuksensa seuraavissa pönissä:

1. Vainnolla on kotona samat oikeudet kuin miehelläkin.
2. Avioliitot, joita vanhemmat ilman tyttärensä suostumusta ovat julkistettavat mitättömiksi. Avioliittolain myötäjäisiä koskevat säädökset, jotka pilaavat tämän yhteiskunnallisessa suhteessa hyvin tärkeän lain, ja ovat alentaneet naisen yleisyyttä, ovat viipymättä uudistettavat.
3. Alle 16 vuoden ikäisten tyttöjen meneminen avioliittoon on kielletty. Kampusenkin avioliittoon aikovan on ennen avioliiton vahvistamista esitettävä todistus hyvästä terveydentilasta.
4. Vainnolla ja miehellä on oleva yhtäläinen oikeus avioeroon saamiseen.
5. Monivaimoisuus on tykkäänään poistettava.
6. Eronneella vainnolla on oikeus pitää luonsa ja kasvattaa alaikäiset lapsensa.
7. Koulupakko on pantava voimaan niin mies- kuin naispuolisille.
8. Yleisiä lastentarhoja ja tyttökouluja on heti perustettava.
9. Synnytyslaitoksia ja julkisen terveyslautakunta on perustettava.

ASEVELVOLLISUUSPAKON TASA-POLISUUTTA.

Rauhan-enkeli Henry Ford, joka on tarjonnut kaikki tehtaansa — tietyistä "kohtauksista" korvausta vastaan — hallituksen käytettäväksi sotatarpeiden valmistamisessa ja kaikella muullakin mahdollisella tavalla on julistunut nyt Yhdysvaltain sotaan ruvetta olevansa vähintään yhtä kiltvas sodan kannattaja kuin hän sitä ennen oli rauhan intoilija; tämä kymmenkantojen työväen kateilija, joka viime aikoina on tavannut kutsuntakäisten työläisten maksukoteloihin pistää pahaenteisen lipun: "Maanne teitä tarvitsee, minä en tarvitse tällä kertaa", — tämä miljoonista rakettu isämaan pylvas on ennakoita harkitulla ovelalla keinolla omistunon pelastamaan oman poikansa joutumasta sotapalvelukseen.

Tuo poika Edzel Ford, "komea kuin norji jumala" ja tunnettu vaivastalouksien joutunutta kutsuntalautakunnan eteen niinkuin kaikki muutkin; eihän asevelvollisuus säädä ketään, rikasta enempää kuin köyhääkään, nim. teorissa. Mutta käytännössä tulee kerta toistensa perään todennetuksi, että tämä ei ole yleinen asevelvollisuus, niinkuin sitä huolimattomasti puhuttaessa nimetään, vaan että se kaikissa virallisissa asiakirjoissa on valikoitava (selective) asevelvollisuus. Nouri herra veti housujensa takataskusta paperin, jonka huolettomasti heitti kutsuntalautakunnan pöydälle. Se oli Ford-yrityksen lakimiesten kaikkialla taidolla laatima vapautusanomus sen nojalla, että tämä

MUHAMETLILAINAISETKIN VAATIVAT VAPAUTTA JA UUDISTUKSIA

Kairoissa, Egyptissä, ilmestyy muhamettiläislihti julkaise laajempaan seloukseen Venäjällä asuvan muhamettiläisten naisten Kasanissa pitämistä yleisistä kokouksista. Siinä olivat edustettuna kaikki Venäjän muhamettiläisnaiset. Edustajia oli Turkestanista, Kaukasiasta, Krimin niemeltä ja Siperiasta.

Venäjällä asuu kaikkiaan noin 20 miljoonaa muhamettilaista. Sentähden seurataankin muhamettiläisessä maailmassa suurella mielenkiinnolla, mihinkä toimenpiteisiin erikoisesti naiset, nuo kuokkiliikollijat orjattaret, Venäjällä aikovat ryhtyä vapautuksensa hoidonvalinnasta asemastaan.

Useampia päiviä kestäneiden keskustelujen jälkeen he esittivät vaatimuksensa seuraavissa pönissä:

1. Vainnolla on kotona samat oikeudet kuin miehelläkin.
2. Avioliitot, joita vanhemmat ilman tyttärensä suostumusta ovat julkistettavat mitättömiksi. Avioliittolain myötäjäisiä koskevat säädökset, jotka pilaavat tämän yhteiskunnallisessa suhteessa hyvin tärkeän lain, ja ovat alentaneet naisen yleisyyttä, ovat viipymättä uudistettavat.
3. Alle 16 vuoden ikäisten tyttöjen meneminen avioliittoon on kielletty. Kampusenkin avioliittoon aikovan on ennen avioliiton vahvistamista esitettävä todistus hyvästä terveydentilasta.
4. Vainnolla ja miehellä on oleva yhtäläinen oikeus avioeroon saamiseen.
5. Monivaimoisuus on tykkäänään poistettava.
6. Eronneella vainnolla on oikeus pitää luonsa ja kasvattaa alaikäiset lapsensa.
7. Koulupakko on pantava voimaan niin mies- kuin naispuolisille.
8. Yleisiä lastentarhoja ja tyttökouluja on heti perustettava.
9. Synnytyslaitoksia ja julkisen terveyslautakunta on perustettava.

MILTÄ LONTOO NAYTTÄÄ aito-amerikkalaisen silmään.

Eräissä äsen ilmestyneessä yhdysvaltalaisen kirja-arvostelijain toivotomasti ylistämässä teoksessa, jota taas emämaalle uskolliset canadalaiset arvostelijat väittävät "kierouden ja valheellisen hurjitelun mestariteokseksi", on seuraava kuvaus Lontoosta (ainakaan sikäläisen työväen rappauteisuutta koskevassa osassa se ei olekkaan eroa Jack Londonin ja monen muun tarkkasilmäisen havaitsejan ennen antamista kuvauksista):

"Uusi parlamenttirakennus on kielteittä mahtava rakennusryhmä, ja sen vastavalmistuneet tornit muodostavat miellyttävän ilmeen Lontoon silloita avautuvassa näköalassa. Mutta kokonaisuudessaan ne ovat liian piharkakumaiset säilyttääkseen vierahtavissa pitkin päälle. Niistä puuttuvat rohkeat valon ja varjon vaihtelut ja tuo puute tulee esiintymään yhä ilmeisemmin joka päivä minkä ne ovat kiedottuna mailman kaupungin ikuisen savun verhoilla. Buckingham-palatsi (kuninkaan asunton) on sennäköinen kuin toisen luokan amerikkalainen hotelli; mitä tu-

lee St. James-palatsiin (nimellinen hallituspalatsi, todellisuudessa vain historiallinen muistomerkki) tulee, niin meidän West Pointin kasarmit ovat paljon palatsimaisemmat kuin mitä se on."

"— Siellä oli ilassa rupevia humalaisia naisia, silmät mustelmilla. Siellä oli kalpeita, katajaviivan näydyttämiä taikka taas oluen pohottamia lapsia, jotka matkivat ympäristössä asuvain retkeileitten röhäviä käytöstä, ja näyttivät yhtä elähtäneliä ja turmeluneita kuin kukaan niistä. Joutuu ajattelemaan, että helvetti on tyhjä ja kaikki paholaiset täällä..."

"Mutta Englannin työväenluokan rappauteiminen ei rajotu vain teollisuuskaupunkiin; maalaisväestön siiveelliset olot ovat mitä surkeimmalla kannalla... ja molemmista näistä omaan onnensa nojaan jätetyistä puireista saa mormoonilaisuus uhreja tuhansittain."

"Vaikka löytäisiin yhteen kaikkien muiden europalaisten pääkaupunkien turmeluneisuus, en luule, että voitaisi niistä löytää niin paljon mieltämasentavaa liehtyvyyttä kuin mitä keltaantä yhdessä tunnissa Lontoon kaduilla."

"Ja yksi Canadian yllöidenen tuomareista on rohjennut tästä teosta sanoa "ihmeelliseksi kirjaksi", josta kehuu osaavansa moget sivut melkein kukaan. Mutta kyllä rökkivätkin siltä tuomari-repuu sikäläiset isänmaalliset lehdet. Olkootpa asiat miten tahansa, niitä ei saisi kuituommoisessa valossa maailmalta kerota! Sen verran pitäisi tuomari-mieheillä olla ällä päässä."

KIELINIEKKOJA.

Sveitsin lehdet kertoivat tuonnottain eräästä Luzernin yliopiston professori Renward Brandtetterin kieliteollisuudesta tutkimuksesta, jota perustuu sadaan eri kielten tuntemiseen. Niin laaja kielitaito tulee aina pysymään harvinaisena, mutta sekä vanhempien että uudempien aikoina on ollut oppinelta, valtiomielinen, hengellisen säädyn jäseniltä, kauppiailta y. m., jotka ovat tulleet tunnetuksi monien kielten taitamisesta. Vähemmän maissa liikkettä harjoittavain kauppiasten, yksinpä kauppaakäviävien neekerienkään, parissa ei ole ollenkaan harvinaista osata toista kymmeneä kieltä. Poliitikotkin on luonnollisesti oltava myös kielitaitureita; heihin nähden pitää palkkansa keisari Kaarle V:n, joka itse oli suuri kielimieheksi, lause: "quot lingua, tot homo" — kuinka monta kieltä osaat, niin monikertainen ihmisen olet. Muinainen Pontuksen (Vähässä Aasiassa) kuningas Mithridates osasi puhua niiden kaikkien 22:n eri kansan kieltä, jotka hän oli laskenut valtansa alle. Kardinaali Mezzofanti oppi 58 kieltä voidakseen lohduttaa ja auttaa sairaitansa. Usein edellyttää kieliteollisuuden teoksen rakenne hyvin monen kielten tuntemista. Suomen kielentutkija Adelongin teoksissa puhutun useammista sadosta eri kielestä, joita tekiään on täytynyt tuntee; samoin myös Friedrich Myllerin ja Trombettiin teoksissa. Itämaisten kielen desentit Frankfortissa, L. H. Schyzt, julkasi pari vuotta takaperin tutkielman, joka perustui yli 200 kielen tuntemiseen; samalla miehellä on ilmestynyt myös turkkilainen kirjoituksen oppikirja. Toisen itämaisten kielen taitaja, me todistaannut 20:llä eri kielellä, niiden joukossa 8 kiinan kielen murretta, jota kaikkia hän täydelleen taitaa.

MIHIN OLLAAN MENOSSA?

Saksalainen Vorwärts kirjottaa: "Saksan nykyinen tilanne muistuttaa erään pliehetomme ikuisuuttamasta sunnuntaitaistajasta, joita kysyttiin: 'Mihin sinä ratsastat, Meyer?' ja joka rehelliisesti vastasi: 'Mistäpä minä tiedän — kysy hevoselta!' — Me kysyimme: 'Minne olet menossa, Saksa?'"

Mutta Vorwärts jättää kysymyksen vastaamatta, ehkäpä sensuurin takia. Vastaus epäilemättä kuuluisi: "Mistäpä me sen tiedämme — kysykää keisaria ja junkkereita." Eikä Saksa ole ainoa maa, jossa tilanne on sellainen. Joka maassa ovat omat keisarinsa ja junkkerinsa. Meilläkin täytyisi vastata: "Kysykää — ei Washingtonista, vaan Walkkadulta!"

Jack Londonilla joskus tahtoi myöhästyä jätön lähtevän aikakauslehdissä julkastavien kertomuksien. New Yorkissa asuessaan eräs samassa kaupungissa ilmestynyt aikakauslehdien julkaisija oli useita kertoja muistuttanut Londonia lupauksensa täyttämistä, ja kun siltä ei ollut apua, poikkesi hotellin, jossa London asui, ja lähetti palvelijan viemään hänelle näin kuuluvan kirjeen:

"Hyvä Jack London! Jos lupauksesi käsikirjotus ei ole välinnä 24 tunnin kuluessa, tulen minä huoneeseen ja potkin sinut portailta aies; minä aina pidän lupaukseni."

Londonilla tuli seuraava vastaus: "Kunnon veli Dick! Jos minä tiedän kaikki työni jaloillani, niin mikäkin voisni pitää lupaukseni."